

Viggo Hjørnager Pedersen og Niels Krogh-Hansen (eds.): *Oversættelseshåndbogen*. Munksgaards Sprogserie. Munksgaard 1994

Ifølge Ordbog over det danske Sprog (Gyldendal 1925) er en håndbog “egl: [en] bog (i lille format), som man bruger meget og plejer at have ved haanden, i videre anv.: bog, der i omrids indeholder det væsentlige af et fag, en viden-skab, ell. som hyppigt bruges til at slaa efter i”.

Om den foreliggende håndbog må man sige, at den næppe lever op til første del af definitionen, i og med at et værk på 447 sider, der måler 24,5 x 17,5 x 3 cm, og vejer godt og vel et kilo, vel ikke kan siges at være en lille bog. Om det er en bog, “lægfolk og studerende” og “professionelle oversættere” (håndbo-gens målgrupper iflg. indledningen (s. 7)) vil bruge meget og sædvanligvis have ved hånden for “at slaa efter i” må tiden vise. At det er en bog, der i omrids indeholder det væsentlige af oversætterfaget og oversættelsesvidenska-ben, kan der, med visse modifikationer, næppe herske tvivl om.

“Oversættelseshåndbogen” består af flg. dele: “Indledning” (Viggo Hjørnager Pedersen); del 1: **Oversættelsesteori**: “Hvad kan man kræve af en over-sætter?” (Viggo Hjørnager Pedersen), “Oversættelsesvidenskab” (Viggo Hjørnager Pedersen), “Oversættelsesteknik” (Viggo Hjørnager Pedersen), “Leksikografi og terminologi” (Annelise Grindsted og Bertha Toft); del 2: **Oversættelsesgenrer**: “Litterær oversættelse” (Niels Brunse), “Ikke-litterær oversættelse” (Viggo Hjørnager Pedersen), “Om oversættelse af fagsprog” (Jennifer Kewley-Draskau), “Om oversættelse af fagsproglige tekster” (Niels Krogh-Hansen), “Juridiske oversættelser” (Niels Krogh-Hansen), “Et hand-lingsteoretisk grundlag for faglig oversættelse” (Dorte Madsen), “Introduktion til dansk teknisk sprogbrug” (Lena Munck), “Tolkning” (Lena Flugler og Anne Zoëga), “Tekstning - oversættelse på fersk gerning” (Henrik Gottlieb), “Maskinoversættelse” (Henrik Selsøe Sørensen); del 3: **Oversættelse til og fra dansk**: “Elementary, my dear Watson” (Viggo Hjørnager Pedersen), “Kein Deutsch ohne Mühe” (Jens Erik Mogensen), “*Hest* hedder godt nok *cheval*, men” (Birgit Nedergaard-Larsen) “;En español, por favor!” (Louise Denver og Anette Willemoes); del 4: **Praktiske oplysninger**: “Oversætter-erhvervet og arbejdsmarkedet” (Jeanette Ørsted), “Maskinlæsarbarhed (Edb-hygjejne)” (Anders Geertsen), “Databaser og andre informationskilder” (Henrik Selsøe Sørensen), “Praktiske oplysninger” “(Cay Dollerup); del 5: **Bibliografi**: “Ræsonneret bibliografi - oversættelsesvidenskab mv.” (Viggo Hjørnager Pedersen m.fl.), “Ræsonneret bibliografi - fagsprog” (Niels Krogh-Hansen), samt Bibliografi, Forfatterbiografier og Indeks.

I “Indledning” defineres oversættelseshåndbogens målgrupper som “læg-folk og studerende”, for hvem man håber, at “denne bog kan bidrage til at

højne bevidstheden om oversættelse” samt “professionelle oversættere”, der forventes at kunne “finde nyttige oversigter over områder, de måske ikke er så fortrolige med, samt anvisninger på, hvor de kan hente mere viden.” (s. 7)

1. del bærer overskriften “Oversættelsesteori”, men indledes ikke desto mindre af en kortere artikel af Viggo Hjørnager Pedersen med nogle betragtninger over, hvad man med hensyn til områder som uddannelse, etik, etc. kan kræve af en oversætter. Der er tale om ganske nyttige og fornuftige råd og anvisninger vedr. oversætterjobbet, men det forekommer en smule malplaceret at medtage det under oversættelsesteori.

En af bogens mest velskrevne artikler er uden tvivl “Oversættelsesteori” af Viggo Hjørnager Pedersen. Selv vanskeligt tilgængelige begreber og sammenhænge er beskrevet i et klart og forståeligt sprog; det gælder især afsnittene om sproglige universalier (og de dertil knyttede spørgsmål om (u)oversættelighed).

Man kunne meget vel mod artiklen som helhed indvende, at flere af de emner, der tages op, får en noget stedmoderlig behandling - at diskussionen afbrydes netop, hvor den begynder at blive interessant. F.eks. udsættes et i denne sammenhæng så væsentligt begreb som semantiske felter (s. 33) for en noget summarisk behandling, specielt hvilken betydning semantiske felter kan have for oversættelse, og man kunne også savne en noget grundigere problematisering af begrebet ækivalens (s. 35-37), f.eks. som det sker i Snell-Hornby (1988: 13-22). Men som Hjørnager selv udtrykker det, har der “af pladsmæssige grunde ikke [været] mulighed for at komme helt til bunds i problemerne.” (s. 17)

Derimod må det være en væsentlig indvending, at der i afsnittet “Specielle oversættelsesteoretiske problemer” (s. 43-45) samt i indledningen til afsnittet “Genrer og sorter” (s. 45) skabes unødigt uklarhed om begreberne *tekstsort*, *teksttype* og *genre*. Det gøres ganske vist klart fra starten, at *genre* og *tekstsort* er nært beslægtede begreber, men diskussionen af dem føres ikke til ende. Kategoriseringen af *teksttyper* baseres (efter Reiss og Newmark) på “formålet med teksten”, men så indføres pludselig, i forbindelse med omtalen af litterære tekster, begrebet *tekstkategori*. Man må selv udlede, at *kategori*, som det anvendes her, er lig *genre/sort*.

Og så bliver forvirringen total med flg. bemærkning: “I det følgende vil en række teksttyper (i betydningen ‘sorter’) blive gennemgået af eksperter inden for de forskellige områder,” (s. 45), især hvis “det følgede” henviser til afsnittet s. 77-225, der bærer overskriften “Oversættelsesgenrer”. I samme afsnit

refereres der, så vidt vi kan se, til litterær oversættelse og maskinoversættelse som (oversættelses)kategorier.

Disse indvendinger skal ikke overskygge det faktum, at Hjørnagers artikel er en velskrevet og velafbalanceret behandling af emnet, der som sagt må bære præg af, at den indgår i en "praktisk orienteret håndbog" med en bred læser-skare som målgruppe. Som sådan vil den eventuelt kunne vise sig at være vel-egnet som en introducerende tekst til undervisning i oversættelse.

"Oversættelsesteknik" af Viggo Hjørnager Pedersen indeholder "klart teo-retiske elementer", der skulle retfærdiggøre placeringen i et afsnit med hoved-overskriften "Oversættelsesteori". Artiklen beskriver først i meget kortfattet form fire modeller for analyse af tekster, der skal oversættes: Levy (1969), Nida (1964), Pedersen (1987) og Hald Pedersen (1989). Om der også her har gjort sig pladsproblemer gældende, får stå hen i det uvisse; beklageligt er det i hvert fald, at modelbeskrivelserne er så kortfattede, at de i bedste fald er van-skelige at operationalisere for den praktiserende oversætter, i værste fald er uforståelige. Vi har f.eks. meget vanskeligt ved at se, hvordan beskrivelsen af Nidas model (s. 53-54) skal kunne anvendes i praksis uden grundig konsultati-on med den litteratur, der danner grundlag for beskrivelsen.

Anden del af artiklen, "Oversættelsesprocedurer", indeholder en del fornuft-ige råd til praktiserende oversættere og især til studerende, der påtænker en oversætterkarriere. Når det imidlertid hævdes, at "al førsteklases oversættelse er oversættelse til modersmålet" (s. 58), er der grund til at kvalificere det deri implicit indeholdte råd om, at oversættere så vidt muligt skal afholde sig fra at oversætte fra modersmålet til et fremmedsprog. Det nævnes naturligvis, at de fleste oversættelsesopgaver i Danmark er oversættelser **fra** modersmålet, og der synes i det hele taget at være en overdreven frygt for kvaliteten af oversæt-telser fra modersmålet til et fremmedsprog. Når alt kommer til alt, må man vel forvente, at oversættelser fra modersmålet hviler på et grundigt kendskab til kildeteksten, og med det høje niveau, fremmedsprogsundervisningen har i Danmark, har danske oversættere generelt en grundig viden om de fremmed-sprog, de oversætter til. Oversættelse til modersmålet er naturligvis at fore-trække inden for visse teksttyper, mens denne form for oversættelse inden for andre områder blot skaber andre fejltypen end dem, der ses ved oversættelse fra modersmålet (resultat af manglende modersmålsforståelse af kildeteksten).

"Leksikografi og terminologi" af Annelise Grindsted og Bertha Toft er et eksemplarisk eksempel på et bidrag til en håndbog. Der gives en kort og meget præcis gennemgang af, hvad leksikografi og terminologi er, hvad leksikogra-fer og terminologer beskæftiger sig med, og hvilke produkter de skaber.

Vi tøver ikke med at sige det samme om Niels Brunses artikel "Litterær oversættelse", som oven i købet, helt i tråd med dens emne, er lidt af en litte-

rær perle. Om oversættelsesteoriens nytteværdi (eller mangel på samme) for den praktiserende litterære oversætter hedder det således:

*“Megen oversættelsesteori, der tilstræber en principiel forklaring på, hvordan transformationen fra ét sprog til et andet kommer i stand, er af samme grund uinteressant for den udøvende oversætter. Brændpunkterne for en praktikers interesse er netop de steder, hvor de principielle forklaringer **ikke** slår til, de steder hvor kriterierne for valgene tårner uforsonligt sammen. Principperne er oversættelseskunstens skelet, reglerne er dens kød og blod, men det er undtagelserne der får den til at leve og ånde. En litterær oversættelse, der udelukkende overholder regler og principper, er et kadaver.” (s. 80-81)*

De steder “hvor kriterierne for valgene tårner uforsonligt sammen” skal imidlertid også oversættes, og Niels Brunse nævner eksempler på strategier, den litterære oversætter kan gøre brug af i sådanne situationer. “Overført ækvivalens” handler om at kompensere andetsteds i oversættelsen for et uoversætteligt træk i originalteksten. “Intentionsanalyse” handler om at “danne sig en begrundet forestilling om, hvad originalforfatterens intention med teksten har været” og lade denne analyse “fungere som rettesnor på et mere overordnet plan” (s. 88).

De nævnte strategier er nu ikke ganske ukendte for oversættelsesteorien. Det, som Brunse kalder “overført ækvivalens” er således behandlet i f.eks. Hatim & Mason (1990), der i deres “Glossary” definerer begrebet “Compensation” som flg. (s. 239):

“In translating, the making good of some communicative loss by substituting equivalent effects.”

Om begrebet/strategien siges endvidere (s. 202):

*“... the translator may resort to the familiar technique of **compensation**, that is, signalling an equivalent value but at a different juncture in the text. It matters less where exactly the impression is conveyed than that it is conveyed to an equivalent extent.” (Vor understregning.)*

Artiklen er hele vejen igennem rig på eksempler hentet fra Niels Brunses egen erfaring som oversætter af litterære værker.

Viggo Hjørnager Pedersens lille afsnit om “Ikke-litterære oversættelser” virker underligt umotiveret, og dets oplysninger kunne med fordel være anbragt under andre kapitler, fx. “praktiske oplysninger”. Niels Krogh-Hansen henviser i sin artikel om oversættelse af fagsproglige tekster gentagne gange til afsnittet om ikke-litterære oversættelser (fx. s. 112 “...hvorfor vi har valgt at behandle disse oversættelser [dvs. populærvidenskabelige] i det særlige kapitel om ikke-litterære oversættelser”), og man kunne let få det indtryk, at Hjørnager Pedersens afsnit er noget mere omfattende end de godt to sider, det drejer sig om. Mon Krogh-Hansen har læst afsnittet, inden han skrev sin artikel?

Der er egentlig ikke noget galt med Jennifer Kewley-Draskaus artikel "Om oversættelse af fagsprog", bortset fra titlen. Artiklen koncentrerer sig nemlig hovedsagelig om et enkelt aspekt inden for fagsproglig oversættelse - terminologi, hvilket burde fremgå. Artiklen er velskrevet, men dog en smule tung til formålet, idet en del af fagtermerne nok ikke er kendt af størstedelen af målgruppen.

Den ene af Håndbogens to redaktører, Niels Krogh-Hansen, har bidraget med de næste to artikler: "Om oversættelse af fagsproglige tekster" og "Juridiske oversættelser". Så længe Krogh-Hansen i den første af sine artikler holder sig til råd og anvisninger vedr. etablering som translator og udøvelse af translatorhvervet ved at øse af sin egen mangeårige erfaring (s. 114-117) er der en del at hente. Men når han bevæger sig ind på emner som f.eks. forholdet mellem "fagligt" og "almindeligt" sprog og begrebet "adækvans" er der mere tale om spredte og til dels usammenhængende betragtninger end om en egentlig oversættelsesteoretisk funderet behandling.

Den anden artikel, "Juridiske oversættelser" er - overskriften til trods - en meget kortfattet beskrivelse af danske og udenlandske offentlige instansers forsøg på at forenkle det sprog, der anvendes i juridiske tekster, uden at forsimple det. Men hvad forenkling, hhv. forsimpning, nærmere består i, lades vi uvidende om.

Dorte Madsens artikel "Et handlingsteoretisk grundlag for faglig oversættelse" er tilsyneladende en fortættet udgave af en ph.d.-afhandling. Artiklen er en udmærket introduktion til Jochen Rehbeins (sprog)handlingsteori og et meget spændende forsøg på at anvende den på oversættelse. Postulatet om, at den kan anvendes på oversættelse uden for det juridiske fagunivers, er ikke underbygget, men lyder ikke utopisk.

Lena Muncks bidrag "Introduktion til dansk teknisk sprogbrug" er i bund og grund, hvad det giver sig ud for at være: en beskrivelse af en række udvalgte syntaktiske fænomener og strukturer i danske tekniske tekster samt et forsøg på at afdække, hvilke sproglige træk der karakteriserer udvalgte tekniske teksttyper. Den valgte teksttypologi skelner mellem deskriptive, direktive, narrative og argumentative tekster uden i øvrigt at gøre nærmere rede for, hvad typologien baserer sig på, eller hvorved de enkelte typer adskiller sig fra hinanden.

Det er muligt at gribe Munck i ganske enkelte faktuelle unøjagtigheder. Det hævdes f.eks. (s. 157), at der udtrykkes futurum ved anvendelsen af modalverbet "ville" i flg. eksempel:

"Mens originalens sværtede områder vil hindre lysets gennemtrængning, vil de ikke sværtede områder lade det passere uhindret. Kopipapirets belyste partier vil herved nedbrydes, mens de ubelyste vil forblive aktive og danne farvestof, når de efter belysningen anbringes i kontakt med kemikalier i fx ammoniakdamp."

Der er snarere tale om, at “ville” på linje med det engelske modalverbum “will” kan anvendes til at udtrykke noget i retning af “tidløs konsekvens af givne handlinger/processer eller iboende egenskaber”.

Om adjektivkomposita (s. 165-166) som f.eks. i “**oliemodstandsdygtig gummipakning**” siges det, at de, til forskel fra en alternativ konstruktion med relativsætning (“en gummipakning, **der er modstandsdygtig over for olie**”) er “et udtryk for den tekniske beskrivelses behov for præcision”. Der er ingen forskel mellem de to konstruktioner med hensyn til præcision, og det er tilmed muligt at hævde, at relativsætningen mere præcist angiver de semantiske relationer mellem de elementer, som kompositum’et er opbygget af.

Den slags unøjagtigheder i beskrivelsen kunne man vel leve med, hvis det stod klart, hvorfor artiklen er medtaget i en håndbog om oversættelse - for oversættelse siges der ikke meget om i artiklen. Sprogbrugsbeskrivelse som grundlag for tekstanalyse er naturligvis en væsentlig forudsætning for oversættelse, men for at være anvendelig til oversættelsesformål skal sprogbrugsbeskrivelsen være **kontrastiv**, og det er Muncks beskrivelse af dansk teknisk sprogbrug ikke; kontrastive sprogbeskrivelser gives først i del 3: Oversættelse til og fra dansk. Det er således vanskeligt at se, om det er oversættelsesrelevante kriterier, der har ligget til grund for udvælgelsen af de behandlede strukturer. Og skulle kriterierne være oversættelsesrelevante, stiller det næste spørgsmål sig: relevante i forhold til oversættelse til hvilke(t) sprog?

De tre artikler om Tolkning (Lena Flugler og Anne Zoëga), Tekstning (Henrik Gottlieb) og Maskinoversættelse (Henrik Selsøe Sørensen) er alle velskrevne oversigtsartikler over deres respektive fagområder. Flugler og Zoëga skelner i deres artikel mellem tolkningens ydre univers (herunder de forskellige former for tolkning) og dens indre univers (herunder sproglige, videnskabsmæssige og mentale krav, tolkningen stiller til dens udøvere) og slutter af med nogle bemærkninger om, hvordan man kan uddanne sig til tolk.¹

Gottlieb opstiller i sin meget systematiske og grundige redegørelse for tekstning, hvilke grundtyper der findes, redegør for, hvorledes teksteren arbejder og gør specielt opmærksom på (under overskriften “Er tekstning overhovedet oversættelse?”), hvorledes tekstning, som “overførsel” fra talt til skrevet sprog i et billedmedium, adskiller sig fra mere gængse former for oversættelse, og hvilke specifikke problemer teksteren står over for i forhold til oversættelsen.

Selsøe Sørensens artikel om maskinoversættelse går til emnet ud fra den forudsætning, at der kan skelnes mellem maskinstøttet menneskeoversættelse,

¹ Når Flugler og Zoëga skriver (s. 184), at “Ganske vist indeholder cand.ling.merc.-uddannelsen et mindre tolkemedul inden for konsekutiv tolkning...”, glemmer de at tilføje, at i hvert fald cand.ling.merc.-uddannelsen ved Handelshøjskolen i Århus også indeholder et obligatorisk modul i simultantolkning.

menneskestøttet maskinoversættelse og fuldautomatisk oversættelse. Helt på linje med erfaringerne fra efterhånden mange års forskning i og udvikling af oversættelsesprogrammer konkluderer han (s. 212), at

“... mennesket fortsat vil have den afgørende rolle at spille, selv om oversætteres kvalifikationer skal orienteres mere mod samspillet med teknologien - uden dermed at give køb med hensyn til sproglige og videnskæssige forudsætninger og kvalitet hos den oversætter, der er ansvarlig for resultatet.”

Herefter følger en række gode råd til oversættere vedr. markedsudbuddet af programmer og de kriterier, man bør lægge til grund for sine valg.

3. del: “Oversættelse til og fra dansk” består af fire kontrastive analyser mellem dansk og hhv. engelsk (Viggo Hjørnager Petersen), tysk (Jens Erik Mogensen), fransk (Birgit Nedergaard-Larsen) og spansk (Louise Denver og Anette Willemoes). Der ligger tilsyneladende en vis koordineringsbestræbelse bag de fire bidrag, som sikrer en nogenlunde ensartet opbygning af artiklerne, men naturligvis med stor og velanbragt respekt for, at de fire sprogs forskellig struktur tilsiger forskellig vægtning af de fænomener og strukturer, der behandles. Nedergaard-Larsen er således meget grundig i sin behandling af franske verber, herunder især aspekt, og Denver og Willemoes bruger naturligt nok megen plads på behandlingen af ser/estar problematikken.

Alle fire artikler er i langt overvejende grad syntaktisk-morfologisk orienterede, og her ligger måske en af deres (mindre) svagheder set i forhold til Håndbogens målgruppe(r). De behandlede syntaktisk-morfologiske problemer burde ikke være noget problem for den praktiserende oversætter, og hovedparten af dem burde heller ikke være i hvert fald kandidatstuderende fremmede. Der er desværre kun ansatser til behandling af stilistisk-pragmatiske problemstillinger; f.eks. diskuterer Mogensen (under overskriften “Nominalstil”) (s. 253-254) en række forslag til oversættelse af flg. tyske tekst:

“Würzburg ist eine schöne Universitätstadt. Zwar sind die Probleme einer mit heute 20.000 Studenten weit über den staatlich fixierten Rahmen längst hinausgewachsenen Universität auch hier spürbar. Aber sie sind bei allen Belastungen erträglich, erträglicher als an vielen anderen Universitäten.”

Oversættelsesforslagene opløser i stigende grad den (med fed skrift fremhævede) tungt præmodificerede nominalhelhed ved hjælp af relativsætninger, og betegner de derved fremkomne danske oversættelser som i stigende grad “frie”. Den “frieste” lyder:

“Würzburg er en dejlig universitetsby. Ganske vist har man på et universitet, der med sine i dag 20.000 studerende er vokset langt ud over

den ramme, som staten har fastlagt, også fået problemerne at mærke. Men (...).”²

Herefter konkluderer Mogensen (s. 254):

“Friere oversættelser som denne beror til syvende og sidst på oversætterens fortolkning af teksten i dens helhed, hvorfor det ikke her skal diskuteres, hvad der i det konkrete tilfælde er den bedst egnede oversættelse.”

Det kunne her have været interessant - Mogensens bemærkning til trods - med en pragmatisk orienteret diskussion af, hvorvidt forskellige oversættelser af den tyske sætning kunne vise sig adækvate inden for forskellige genrer/teksttyper, men som sagt når diskussionen aldrig dertil.

Alle forfattere skal i øvrigt roses for meget nyttige henvisninger til opslagsværker såsom grammatikker, ordbøger etc.

Del 4 består af fire bidrag med fællesoverskriften “Praktiske oplysninger”.

Formanden for Erhvervsprogligt Forbund, Jeanette Ørsted, skriver om “Oversætter-erhvervet og arbejdsmarkedet”. Det er ganske modigt af Ørsted at vove ikke blot det ene øje, men faktisk begge to, ved at opstille to “fremtids-scenarier” for udviklingen på oversættelsesmarkedet. Det første scenario forudser et stærkt stigende behov for fremmedsproglig ekspertise på højeste niveau, lokaliseret såvel i erhvervsvirksomhederne som i selvstændige oversættelsesbureauer, men også øget konkurrence på det danske oversættermarked fra udenlandske oversættelsesbureauer. Det andet scenario forudser en situation, hvor fremmedsproglig kompetence på det nærmeste usynliggøres, for det første fordi den integreres i projektgrupper i virksomheden, og for det andet fordi den i langt højere grad end nu erhverves af medarbejdere med anden uddannelsesmæssig baggrund end fremmedsprog.

Der er, som man vil se, tale om to ekstreme scenarier, og man kunne spørge, hvad formålet er med at isolere udviklingstendenserne i disse to ekstreme fremtids-scenarier, når Ørsted selv siger (s. 342):

“Selvom ovenstående scenarier kan opfattes som alternativer, kan elementer fra begge forløb ganske vel vise sig at blive den konkrete fremtid for oversættererhvervet ...”

Ørstedes egen konklusion peger muligvis på behovet for en grundig undersøgelse af, om f.eks. specifikke industri- og serviceområder vil blive præget af specifikke udviklingstendenser, sådan som Ørsted skitserer dem i sine to scenarier.

“Maskinlæsbarhed (edb-hygijne)” af Anders Geertsen unddrager sig desværre for store dele af artiklens vedkommende en vurdering fra folk som os,

² Denne danske oversættelse er en kombination af to af Mogensens oversættelsesforslag.

der stort set ikke aner, hvad der foregår inde bag skærmen på vores PC'er, og som er ansat et sted, hvor "vi har folk til at tage sig af den slags". Men alt i alt forekommer det at være en udmærket gennemgang af det edb-værktøj der står (eller burde stå) til rådighed for den professionelle oversætter; de tommelfingerregler for benyttelsen af værktøjerne, der er nævnt på s. 350-351, kan måske nok forekomme banale, men de er helt essentielle for at opnå optimal effektivitet i de tilfælde, hvor oversættelsen skal overføres elektronisk til kunden.

Henrik Selsø Sørensen's artikel "Databaser og andre informationskilder" giver mange nyttige oplysninger om oversætterens brug af ny teknologi, omend det i høj grad er fremtidsperspektiverne, der optager Selsø Sørensen.

Det ville have været ønskeligt med en tilgang til emnet, der var lidt mere realistisk i forhold til oversætterens hverdag. Især er det beklageligt, at Selsø Sørensen har så lidt tiltro til nytteværdien af en firmaspesifik termdatabase og hellere ser et "nationalt dansk samarbejde", især inden for de ikke-virksomhedsspecifikke områder. Det sidste lyder smukt, men er simpelthen ikke realistisk. For det første er langt de fleste sproglige områder virksomhedsspecifikke i en større virksomhed, og for det andet er oprettelsen af en intern termdatabase et så stort og tidskrævende arbejde, at det næppe vil være muligt også at indgå i et nationalt samarbejde, hvis nytteværdi i forhold til indsatsen man i høj grad kan drage i tvivl.

En intern termdatabase derimod er et uvurderligt redskab til at sikre konsistens og kontinuitet i en virksomheds kommunikation, også hvis oversætteren bliver syg, går på orlov eller skifter job. På det stadium, hvor vi på nuværende tidspunkt befinder os, ville det være langt mere gavnligt at opfordre til oprettelsen af interne termdatabaser, som ganske vist er tidskrævende i starten, men som forholdsvis hurtigt viser sig at være arbejdsbesparende.

Det kan iøvrigt tilføjes, at Selsø Sørensen selv giver ganske udmærkede råd om oprettelsen af termdatabaser under punkt 3 ("Værktøjer").

Endelig giver Cay Dollerup en lang række for oversættere nyttige og relevante oplysninger om biblioteker, (hvor vi dog savner Biblioteket ved Handelshøjskolen i Århus)³, oplysningstjenester, faglige organisationer, tidsskrifter, etc. etc.

I flere af vore bemærkninger til Oversættelsehåndbogens enkelte artikler har vi berørt spørgsmålet om deres "relevans" set i forhold til, at værket kalder

---

³ Vi iler med at bringe adressen:
 Handelshøjskolens Bibliotek: Sprogbiblioteket
 Fuglesangsallé 4
 8210 Århus V
 Tlf: 89 48 66 88 (omstillingen)
 Fax: 86 15 93 39

sig en **håndbog**. Der er ingen tvivl om, at **oversætterhvervet** vil finde en række artikler med praktiske råd og henvisninger yderst nyttige. Det gælder bl.a. hele del 4: "Praktiske oplysninger" og de ræsonnerede bibliografier i del 5. For **oversættelsesvidenskaben** har vi fremhævet specielt Viggo Hjørnager Pedersens artikel "Oversættelsesvidenskab". Men som helhed betragtet er værket nok for indholdsmæssigt ujævnt til at fortjene betegnelsen håndbog, i hvert fald i bestemt form: håndbogen. **Antologi** ville være en mere dækkende betegnelse for værket. Ujævnheden kan næppe lægges de enkelte bidragydere til last; den må redaktørerne tage på deres kappe, men der er på den anden side grund til at rose dem for et udmærket initiativ med udgivelsen af Oversættelsehåndbogen - et initiativ, der langt hen ad vejen er blevet realiseret i et fornuftigt stykke værktøj for de målgrupper, værket henvender sig til.

Litteratur

- Hald Pedersen, J. (1989): *Tilgange til moderne oversættelsesteori*. Speciale. Københavns Universitet.
- Hatim, Basil and Ian Mason (1990): *Discourse and the Translator*. London/New York.
- Levy, J. (1969): *Die literarische Übersetzung. Theorie einer Kunstgattung*. Frankfurt am Main.
- Nida, E.A. (1964): *Towards a Science of Translating*. Leiden.
- Pedersen, Viggo Hjørnager (1987): *Oversættelsesteori*. København.
- Snell-Hornby, Mary (1988): *Translation Studies. An Integrated Approach*. Amsterdam/Philadelphia.

Karen Korning Zethsen & Birger Andersen